

ХУДОЖНІЙ СВІТ ПРИГОДНИЦЬКО-ДЕТЕКТИВНОЇ ПОВІСТІ «ПОЛЮВАННЯ НА ЗОЛОТИЙ КУБОК» АНДРІЯ КОКОТЮХИ

Анотація. У статті проаналізовано художній світ пригодницько-детективної повісті «Полювання на золотий кубок» Андрія Кокотюхи. Закцентовано на жанровому поєднанні рис пригодницької оповіді, детективного розслідування, психологічної драми, повісті виховання. Розкрито ідейно-тематичний та виховний потенціал твору. Доведено, що ідейно-художні особливості повісті реалізуються через органічне поєднання динамічного сюжету, глибоких морально-етичних тем, психологічної правдоподібності персонажів.

Ключові слова: література для дітей та юнацтва, пригодницько-детективна повість, Андрій Кокотюха, тема, ідея, мораль, етика, психологізм.

Abstract. The article analyses the artistic world of the adventure-detective novel «The Hunt for the Golden Cup» by Andriy Kokotiukha. The author focuses on the genre combination of features of an adventure story, detective investigation, psychological drama and an educational story. The ideological, thematic and educational potential of the work is revealed. It is proved that the ideological and artistic features of the story are realised through an organic combination of a dynamic plot, deep moral and ethical themes, and psychological believability of the characters.

Keywords: literature for children and youth, adventure and detective story, Andriy Kokotiukha, theme, idea, morality, ethics, psychologism.

Пригодницько-детективна повість «Полювання на золотий кубок» Андрія Кокотюхи є яскравим прикладом сучасної української літератури для дітей та

підлітків, яка поєднує динамічний сюжет, моральну проблематику та культурно-історичне підґрунтя. Твір демонструє високий рівень жанрової інтеграції: поєднання рис пригодницької оповіді, детективного розслідування, психологічної драми та повісті виховання.

Метою нашої розвідки є проаналізувати художній світ твору в контексті його ідейно-тематичної та виховної функцій.

У центрі сюжету повісті – група підлітків, які намагаються знайти та зберегти історичну реліквію – золотий кубок. Артефакт виступає не просто предметом пригод, а символом історичної пам'яті, гідності та відповідальності. Важливо, що сюжетна динаміка твору підпорядкована не лише інтризі, а й глибшому завданню – розкриттю внутрішнього зростання персонажів. Уже на початку повісті герой Данило демонструє звичайні для підлітка риси – допитливість, емоційність, деяку розгубленість. Проте у процесі подій він поступово змінюється, починає діяти свідомо, керуючись не особистою вигодою, а відчуттям справедливості.

Зокрема, в момент, коли Данило розуміє, що кубок можуть викрасти, він говорить: *«Я не знаю, як правильно, ..., – але якщо ми вже взялися це шукати – маємо й закінчити. Не для грошей. Бо це важливо. Це – наше»* [4, с. 18]. Цей епізод засвідчує, що хлопець бере особисту відповідальність за спільне благо, що є маркером морального дорослішання.

Ідейна насиченість повісті виявляється через гармонійне поєднання кількох ключових тем, що органічно вплетені у сюжетну канву. Насамперед, це тема дружби та взаєморозуміння: герої діють спільно, підтримують одне одного в складних ситуаціях, демонструючи важливість довіри й командної співпраці. Водночас сюжет розгортається навколо пошуку істини й боротьби за справедливість, де збереження історичної спадщини стає не менш важливим, ніж розкриття загадки. Постійні етичні дилеми, з якими стикаються персонажі, акцентують увагу на моральному виборі, формуючи в юного читача розуміння цінності, чесності та відповідальності.

Особливе місце в творі посідає патріотизм – образ золотого кубка постає не лише як артефакт пригоди, а як символ історичної пам'яті та спадкоємності

покоління, що підкреслює важливість збереження національної ідентичності.

Психологічний аспект також займає важливе місце у творі. Герої – діти, підлітки – постають не ідеальними персонажами, а живими, з сумнівами, страхами й інтуїтивним прагненням до справедливості. Із розвитком сюжету вони змінюються: Данило вчиться приймати рішення, Віка – брати на себе ініціативу, інші – виявляють відданість, довіру або ж, навпаки, слабкість. Ці внутрішні трансформації демонструють типові механізми психоемоційного зростання дитини, що наближає твір до жанру повісті виховання.

Важливого значення у повісті набуває культурно-історичний компонент: згадка про козацькі легенди, старовинні артефакти, музеї, історичну спадщину України, що створює простір, у якому минуле набуває особистісного значення для героїв. У фіналі, коли кубок повертають на місце, Данило каже: *«Його місце тут. І він буде тут. Бо це наша історія. А історія – це теж зброя»* [4, с. 26]. Цей момент узагальнює головну думку повісті – знання минулого формує майбутнє.

Таким чином, ідейно-художні особливості повісті «Полювання на золотий кубок» А. Кокотюхи реалізуються через органічне поєднання динамічного сюжету, глибоких морально-етичних тем, психологічної правдоподібності персонажів. Тематичний діапазон твору охоплює як класичні мотиви пригодницької літератури, так і актуальні проблеми формування ціннісної системи сучасної молоді.

Важливим ідейно-художнім компонентом повісті є образне мислення автора, що реалізується через символіку, алюзії та культурні ремінісценції. Так, золотий кубок є не лише центральним об'єктом пригод, а й багатозначним символом: він втілює зв'язок поколінь, ідею національної єдності, водночас нагадуючи про вразливість культурної спадщини, яку можна втратити через байдужість або зраду. Алюзії на історичні події, зокрема на українське козацтво, зчитуються навіть у діалогах персонажів і підсилюють ідею необхідності збереження національної ідентичності. У цьому сенсі повість можна розглядати як твір із потужним патріотичним меседжем, спрямованим на підліткову аудиторію.

Окрім морально-етичних дилем, А. Кокотюха вводить у твір елементи соціальної критики. Автор натякає на байдужість дорослого світу до проблем збереження культурних цінностей, а також на небезпеку комерціалізації історії. Ці аспекти втілюються в поведінці другорядних персонажів, що прагнуть використати артефакт із корисливою метою. Таким чином, твір порушує важливе питання – кому належить минуле і хто має за нього відповідати. У цьому контексті діти, які стають головними охоронцями історичної правди, постають носіями нової моральної перспективи.

Не менш значущим є й просторово-часовий вимір повісті. Автор майстерно поєднує сучасне міське середовище із міфологізованим історичним минулим, створюючи відчуття єдності часу. Події розгортаються у реалістичному середовищі, що підсилює ефект достовірності, однак у тексті часто виникає напруга між реальним і символічним простором, що характерно для пригодницького жанру. Наприклад, музей, у якому зберігається кубок, одночасно є й сховищем минулого, і полем сучасного конфлікту. Таким чином, художній простір стає не лише тлом для дії, а й активним учасником розгортання ідейної проблематики.

Варто також звернути увагу на функціональність вторинних образів, зокрема дорослих персонажів. Вони поділяються на два типи: ті, що підтримують дітей і заохочують до пошуків істини (наприклад, музейний працівник), і ті, що уособлюють байдужість або навіть загрозу (наприклад, антагоністи, які прагнуть наживи). Такий контраст чітко формує моральну опозицію та допомагає читачеві орієнтуватися в етичних виборах героїв. При цьому автор не знижує рівень складності образів, уникаючи чорно-білої моралі, що робить твір придатним для більш глибокого осмислення.

Отже, тематичний і художній вимір повісті демонструє, що твір не лише відповідає ознакам пригодницько-детективного жанру, а й виходить за межі жанрової формули, пропонуючи читачеві цілісний естетичний і морально-психологічний досвід. А. Кокотюха написав твір, який не просто розважає, а формує уявлення про цінність історії, відповідальність, дружбу й чесність як ключові складові громадянської свідомості. Таким чином, «Полювання на

золотий кубок» А. Кокотюхи є показовим зразком новітньої української прози для юнацтва з потужним виховним і культурно-ідентифікаційним потенціалом.

Разом із тим, художня цілісність повісті виявляється в умінні автора гармонійно поєднувати пригодницьку інтригу з глибокими морально-етичними питаннями. Завдяки цьому твір не лише захоплює динамічним сюжетом, а й стимулює читача до рефлексії, сприяє усвідомленню важливості історичної спадщини, відповідальності та чесності як базових цінностей. Такий багаторівневий підхід робить повість Андрія Кокотюхи значущим унеском у розвиток сучасної української літератури для дітей і підлітків.

Література

1. Баран (Гнідець) У. Активний канон сучасної літератури для дітей та юнацтва : Захід та Схід. *Наукові праці*: наук.-метод. жур. Вип. 227. Т. 239. Філологія. Літературознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014, С. 8–12.
2. Бартіш С. В. Література для дітей. Дитяча література в контексті літературознавчих студій: теоретичні та методологічні засади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2024. № 69, 107 с.
3. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти : збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2013, 81 с.
4. Кокотюха А. Полювання на золотий кубок. Харків : Ранок, 2017. 80 с.
5. Шалагінов Б. Б. Дитяча література : до концепції історичної періодизації. *Слово і Час*. 2013, с. 46–53.